

Nr 182.

Av herr **Heyman**, om ändring av tullsatsen å havregryn.

I proposition nr 81 till innevarande riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit en tullsats å havregryn av 3 kronor 50 öre för 100 kilogram. Med anledning härav tillåter jag mig anföra följande:

År 1895 — samtidigt med att havre, som då ännu utgjorde en betydande exportartikel, lämnades tullfri — blev tullen å havregryn bestämd till 6 kronor 50 öre pr 100 kilogram. Vid skyddet av denna tull, tillkommen i syfte att neutralisera konkurrensen från mäktiga amerikanska havregrynsproducenter, tog den svenska grynkvärnsindustrien, vilken tidigare enbart drivits som en obetydlig hemindustri, stark fart och övergick till att bliva en verklig storindustri, vari betydande kapitalvärden nedlades.

Så småningom inträdde vissa förändringar i denna industris existensförhållande. Genom att ladugårdsskötseln i Sverige tog ett starkare uppsving kom den inhemska havren att i allt större utsträckning fodras upp inom landet, och exporten därav uteblev i stort sett. Samtidigt ökades under åren 1900—1910 importen av havre i betydande mån, beroende på starka utbud från de tyska och ryska Östersjöprovinserna. I följd av den handelspolitik, som i Tyskland fick uttryck i så kallad »Ausfuhrscheins» och mycket låga sjöfrakter, kunde nämligen den tyska havren säljas i svenska hamnplatser, där havregrynsindustrien störstadels förlagts till alltfjämt lägre priser, och härigenom trycktes jämväl priserna på den ryska havren. På detta sätt bereddes den svenska grynkvärnsindustrien möjlighet att erhålla råvaror för sin produktion till priser, som satte den i tillfälle med framgång utestänga import av havregryn från Amerika eller annorstädes. Tack vare dessa förhållanden utnyttjade ej heller kvarnarna vid ifrågavarande tid gällande tullskydd, 6 kronor 50 öre, och kunde därför utan olägenhet finna sig uti den av 1912 års riksdag vidtagna åtgärden, att tullen å havregryn sänktes till 3 kronor 50 öre per 100 kilogram. Intill världskrigets utbrott kunde därför de svenska grynkvärnarna fortfarande så gott som ensamma med sina produkter förse den inhemska marknaden.

I och med världskriget inträdde denna industri i fullkomligt nya förhållanden. Den tyska och ryska havren stod ej längre till buds, och därigenom uppstodo verkliga konkurrenssvårigheter gentemot amerikansk grynimport. Från dessa räddades kvarnarna för en tid därigenom, att från februari 1917 till sommaren 1919 folkhushållningskommissionen, som då hade hand om landets förseende med livsmedel lät för sin räkning verkställa förmalning vid kvarnarna till för dessa någorlunda nöjaktiga priser. Efter kommissionsavvecklingen sommaren 1919 hava svårigheterna för grynkvärnsindustrien undan för undan ökats. Stora mängder amerikanska havregryn »dumpas» nämligen oavbrutet på den svenska marknaden till pris vida understigande kvarnarnas självkostnadspris.

Till närmare belysning av det nya läget, vari grynkvärnsindustrien sålunda kommit, torde få framhållas följande:

I och med att den tyska och ryska havren försvunnit ur marknaden och att den svenska vid ringa och i varje fall otillräckliga utbud prisbildat sig så, att samma i allmänhet motsvarar priset å amerikansk havre inberäknat fraktkostnader, äro våra kvarnar i stor utsträckning hänvisade att göra sina havreköp i Nord- & Sydamerika.

Nu är emellertid, då det just är till följd av detta förhållande som konkurrenssvårigheterna uppstå, att märka, att vid förmalning även av fullgod havre till gryn erhålles högst 50 procent gryn. Resten utgöres av omkring 10 procent fuktighet, som försvinner vid malningen, samt omkring 40 procent särskilt i goda stråfoderår i hög grad mindervärdigt avfall (havrekli), som till allra största delen består av skal, vilka, som känt är, för foderändamål knappast äga halmvärde.

Då de svenska kvarnarnas fraktkostnader för råvaror, vilka kostnader i och för sig äro betydande — de utgå för närvarande med 60 kronor per ton havre — sålunda belöpa till lika stor del å svinn och avfall som å färdig produkt eller med andra ord trycka med dubbel tyngd, inses lätt, att den inhemska industrien i förevarande hänseende får en väsentlig merkostnad i jämförelse med sina amerikanska konkurrenter.

Havregrynsindustrien intager härutinnan en helt annan ställning än mjölkvarnarna. Vid förmalning av torr brödsäd uppstår nämligen så gott som intet svinn och därvid uppkommande avfall — vete- och rågkli — utgör som bekant i motsats till havrekli ett synnerligen värdefullt och efterfrågat fodermedel.

På ännu två andra punkter uppkomma merkostnader för den svenska havregrynsfabrikationen, nämligen i fråga om kol, varav betydande mängder åtgå för torkning av havre och ångpreparering av grynen, och beträffande emballage, som likaledes importeras från Amerika.

Det torde få anses alldeles oomtvistligt, att den svenska grynkvarns-industrien måste hava ett ökat tullskydd, som uppväger de sålunda om-nämnda merkostnaderna. Det nuvarande låga tullskyddet kräves dess-utom bibehållet som motvikt för dumpingkonkurrensen. Beredes ej ett sådant ökat skydd, förkväves inom kort denna för landets självförsörj-ning viktiga industri av kapitalmäktig amerikansk konkurrens.

För närmare klargörande av vilket tullskydd, som måste anses be-hövt för den svenska havregrynsindustrien, tillåter jag mig härnedan framlägga en kalkyl över de svenska grynkvarnarnas tillverkningskost-nader. Kalkylen är grundad på uppgifter från Svenska Grynkvar-narnas Försäljningsaktiebolag, som utgör en sammanslutning av landets sju största havrekvarnar, vilka sammanlagt tillverka omkring 95 % av de inhemska havregryn, som försäljas inom landet. Kostnaderna för malning av 100 kilogram havre till gryn, varvid, såsom ovan nämnts, erhålles högst 50 kilogram gryn, fördela sig sålunda:

100 kilogram havre (inberäknat ingående kostnader och inhemska frakter)	kronor 25: 80
För torkning erforderliga 10 kilogram kol à 5 öre	» 0: 50
För malning erforderlig drivkraft (kol eller elektrisk energi)	» 0: 40
Emballage för 50 kilogram gryn	» 1: 75
Arbetskostnad (inberäknat lokala transportkostnader).....	» 1: 90
Regikostnad	» 0: 75
Kapitalkostnad.....	» 1: 10
	kronor 32: 20
Avgår för 40 kilogram omalet avfall à 5 öre pr kilogram	» 2: —
	kronor 30: 20.

Beträffande kvarnarnas tillverkningskostnader m. m. under åren 1913, 1919, 1920 i jämförelse med februari 1921 hänvisas till bifogade uppgift (bil.)

De särskilda punkterna i ovanstående kalkyl, vilken hänför sig till förhållandena vid full drift, kunna givetvis inom vissa gränser växla för olika kvarnar, i det en kvarn har högre arbetskostnader, en annan drygare fraktkostnader o. s. v. De upptagna kostnadsbeloppen utgöra emellertid genomsnittssiffror för de till Svenska Grynkvarnarnas För-säljningsaktiebolag anslutna kvarnarna.

I detta sammanhang förtjänar även att omnämnas, att regikost-naderna blivit så små som ovan upptagits endast tack vare en rationell organisation och därigenom att ett för kvarnarna gemensamt försälj-ningsbolag bildats i syfte att hålla distributionskostnaderna nere så långt möjligt är.

Av den lämnade kalkylen framgår alltså, att då 100 kilogram havre lämnar högst 50 kilogram gryn, kvarnarnas självkostnadspris för 100 kilogram efter rådande havrepriser bliver två gånger 30: 20 eller alltså kronor 60: 40.

Beträffande importpriset å havregryn meddelas, att amerikanska havregryn av allra högsta kvalitet (Quaker Oats-märket), motsvarande den kvalitet, som tillhandahålles av de svenska grynkvärnarna, för närvarande utbjudas från konsignationslager i rikets största hamnplatser till ett pris av 45 kronor per 100 kilogram, inberäknat tull. Amerikanska havregryn av andra märken utbjudas från konsignationslager till ännu lägre pris. Differensen mellan de svenska grynkvärnarnas tillverkningspris och försäljningspriset från konsignationslager å amerikanska havregryn av motsvarande kvalitet utgör sålunda omkring 15 kronor.

Visserligen har amerikansk havre under allra sista tiden utbjudits och försålts till lägre pris än som upptagits i ovanstående kalkyl. Emellertid är att märka, att då havreprisen sjunka sänka amerikanerna omedelbart priserna å de konsegrerade partierna havregryn i motsvarande mån. Innan sålunda havre, som inköpts till de lägre prisen, hunnit under loppet av nästkommande april månad anlända till landet och användas i fabrikationen, har motsvarande reducering av priserna å amerikanska havregryn ägt rum, varigenom prissänkningen å råvaran neutraliseras. Detta har åtminstone hitintills varit amerikanarnas taktik och de lära icke komma att frångå denna, då de efter allt att döma äro beslutna att göra stora offer för att söka behålla den svenska marknaden. Skillnaden mellan de svenska grynkvärnarnas tillverkningspris och priset å amerikanska havregryn är därför, så länge råvara i största utsträckning måste importeras från Amerika, konstant och kan även med fallande havrepris beräknas till cirka 15 kronor per 100 kilogram.

Omöjligheten för de svenska kvarnarna att i längden hålla ut med en sådan övermäktig konkurrens ligger i öppen dag. Redan i mars 1920 måste desamma sålunda för en tid av 4 till 5 månader helt och hållet inställa driften. Samtidigt steg importen av havregryn från Amerika. Denna import utgjorde under år 1920:

januari	630,333 kilogram	augusti	70,097 kilogram
februari	1,116,752 »	september	96,923 »
mars	518,139 »	oktober	102,338 »
april	560,512 »	november	59,927 »
maj	779,768 »	december	286,217 »
juni	320,463 »	1921 januari	694,000 »
juli	95,594 »		

Anledningen till att konkurrensen avtagit under senare hälften av år 1920 var den, att tillfällig brist i råvarutillgången rådde för de amerikanska kvarnarna. Den gamla skörden var slut. Under de senaste månaderna har emellertid konkurrensen från Amerika på allvar återupptagits och den synes nu mer och mer skärpas. Så gott som med varje från Amerika inkommande fartyg hitföras nya partier havregryn.

Mälmedvetenheten i den amerikanska konkurrensen karaktäriseras bäst genom att Quaker Oats Kompaniet i Chicago såsom förut antytts redan lagt konsignationslager i Stockholm och Göteborg samt för sin svenska kundkrets tillkännagivit, att konsignationslager inom kort komma att läggas jämväl i Malmö, Hälsingborg, Norrköping, Gävle samt för norrlandskonsumtionen i Trondhjem, allt i syfte att ögonblickligen fylla varje landets grynbehov med sina fabrikater.

Att de svenska kvarnarna vid ovannämnda differens av omkring 15 kronor pr 100 kilogram mellan dessas tillverkningspris och de amerikanska leveranspriserna för havregryn av ungefär motsvarande kvalité över huvud kunna ännu hållas i gång torde endast kunna förklaras av att de svenska avnämarna av olika orsaker i det längsta köpa svenska varor framför utländska. Därest emellertid icke med snaraste en provisorisk tullförhöjning kommer till stånd är inom kort — särskilt sedan lätt åtkomliga konsignationspartier förlagts inom landet — dödsstöten given åt en betydelsefull svensk industrigren. I detta sammanhang anser jag mig böra påpeka, att de svenska havregrynskvarnarnas kapacitet för närvarande är utnyttjad endast till en fjärdedel.

Då det gäller att avväga den erforderliga ökningen av gällande tullsats, torde man böra utgå från att den svenska industriens merkostnad i jämförelse med den konkurrent som uteslutande kommer ifråga, nämligen Amerika, kan för 100 kilogram gryn skattas till minst 10 kronor, därav 6 belöpa för merkostnad å råvara och 4 för kol, emballage m. m. I verkligheten är den säkerligen större, då den amerikanska massfabrikationen förhållandevis torde draga mindre omkostnader av vad slag det vara må än den ojämförligt mindre svenska. På detta sätt och under erinran om att det nuvarande tullskyddet 3: 50 på långt när icke neutraliserar massfabrikanternas dumpingpriser kommer man till en tullsats av minst kronor 13: 50 pr 100 kilogram.

För att de svenska havrekvarnarna ånyo, liksom fallet var före krigets utbrott, skola kunna i full utsträckning tillförsäkra sig den svenska marknaden, torde alltså en tull av 13 kronor 50 öre per 100 kilogram vara nödvändig. De svenska kvarnarna, som under kristiden onekligen satts i tillfälle att konsolidera sin ekonomiska ställning och

vilkas talan jag här för, beakta emellertid nödvändigheten av att i gör-ligaste mån så småningom åstadkomma en sänkning av det allmänna prisläget. De äro därför villiga att och kunna även temporärt påtaga sig en del av den härför påvilande gemensamma bördan. Med hänsyn härtill äro kvarnarna beredda att även med avsevärda uppoffringar ännu någon tid söka hålla driften i gång och sålunda åtnöja sig med ett väsentligt lägre tullskydd än som betingas av kvarnarnas tillverkningskostnader. Kvarnarna hava härvid funnit sig böra gå så långt ned som till en tullsats av 6 kronor 50 öre pr 100 kilogram och detta av följande orsaker. Som jag ovan framhållit, utgick tullen å havregryn åren 1895—1912 med 6 kronor 50 öre, varefter den sänktes till 3 kronor 50 öre, allt per 100 kilogram. Jag har i sammanhang därmed redogjort för orsaken till varför havrekvarnarna kunde finna sig i denna sänkning. Den grundade sig på det förhållandet, att de svenska havrekvarnarna så småningom börjat köpa sin råvara från tyska och ryska Östersjöhamnar till ungefär samma pris, till vilket de amerikanska konkurrenterna erhöllo sin råvara. Tullsatsen av 3 kronor 50 öre jämte fraktkostnaderna för gryn från Amerika var då tillräcklig för att neutralisera de massfabricerande amerikanska kvarnarnas dumpingpriser. Nu hava emellertid samma förhållanden härutinnan åter inträtt som år 1895, då tullen fastställdes till 6 kronor 50 öre. Nu liksom då finnes ingen billig havre att köpa i de närliggande Östersjöhamnarna, utan den måste i största utsträckning hämtas från den utländska konkurrentens egen världsdel Amerika. Samma skäl, som under åren 1895—1912 föranledde riksdagen att hålla tullen å havregryn i 6 kronor 50 öre, föreligga åter.

Å andra sidan är det ju ingalunda uteslutet, utan t. o. m. ganska troligt, att särskilt Ryssland om ett eller annat år ånyo kommer i marknaden med billigare havre, varvid tullen å havregryn torde kunna modifieras. En provisorisk förhöjning av gällande tullsats å havregryn torde därför kunna rädda de inhemska havrekvarnarnas tillvaro.

På grund av vad jag nu anfört, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen, med ändring av vad i förevarande proposition föreslagits, nämligen att tullsatsen å havregryn skall utgå med 3 kronor 50 öre per 100 kilogram, i stället behagade provisoriskt fastställa samma tullsats, som gällde under åren 1895—1912 eller 6 kronor 50 öre per 100 kilogram.

Stockholm den 26 februari 1921.

Knut Heyman.

Bilaga.

U p p g i f t e r

rörande råvarupriser och tillverkningskostnader m. m. för havregryn, utgörande genomsnittssiffror, grundade på uppgifter från de till Svenska Grynkvárnarnas Försäljningsaktiebolag anslutna kvárnarna.

	P r i s e r			
	1913	1919	1920	februari 1921
Havre per ton	100	320	350	258
Stenkol per ton	15	200	175	50
Elektrisk kraft per kilowattimme	2 $\frac{1}{2}$	3	8	8

	A r b e t a r e s t a t i s t i k		
	1913	1919	1920
Medeltalet arbetare pr år	440	250	130
Totala antalet arbetade timmar under året	1,320,000	500,000	230,000

	A r b e t s l ö n e r p e r t i m m e			
	1913	1919	1920	februari 1921
	0.40	1.20	1.70	1.85

Produktionskalkyl för havregryn.

Kalkylen avser framställandet av 1,000 kilogram havregryn.

	1913	1919	1920	februari 1921
Råmateriel 2,000 kilogram havre	200	640	700	516
Arbetslöner	9	27	38	38
Bränsle och kraft	4	26	28	18
Övriga kostnader	30	67	72	72
Summa självkostnader	243	760	838	644

	F ö r s ä l j n i n g s p r i s f ö r h a v r e g r y n			
	1913	1920	jan. 1921	februari 1921
Svensk vara av fabrik	220	700	600	500
Utländsk vara förtullad fritt svensk importhamn	—	585	480	450